ՆՈՐ-ԴԱՐ

№ 130 ԵՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ Շաբաթ 9 Օգոստոսի 1886 Շաբաթ 9 Օգոստոսի ԵՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ № 130

Տարեկան 10 րուբլի, վեց ամիսը՝ 6 րուբլի, երեք ամիսը՝ 3 ր. 50 կ. Համարը 5 կոպէկ: Բաժանորդ գրվում են Թիֆլիսում միմիայն խմբագրատանը:

Խմբագրութեան հասցէն՝ Тифлисъ. Редакція «Норъ-Даръ» կամ Tiflis. Rédaction «Nor-Dar».

Խմբագրատունը բաց է ամեն օր (բացի տօն օրերից) ժամը 9-ից մինչ 2-ը: Յայտարարութիւնները ընդունվում են ամեն լեզուներով: Յայտարարութիւնների բառին 2 կ., ընկերութիւնների համար կրկնապատիկ:

ՆՈՒԽՈՒ ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԵՐԿՍԵՌ ԴՊՐՈՑՆԵՐԻՆ հարկաւոր են ուսուցիչներ ՀԱՅՈՑ ԵՒ ՌՈՒՍԱՑ ԼԵԶՈՒՆԵՐԻ համար, կարէք կայ և մի վարժուհու: Գիւղական դպրոցների համար նոյնպէս հարկաւոր են ուսուցիչներ: Ցանկացողները թող բարեհաճին Հոգևոր կառավարութեան միջոցով յայտնել իրենց պայմանները: 3—1

БОВАНДАКУТЬЮН

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Առաջնորդող.—Ազատ խորհրդածութիւններ. I.
Քրոնիկոն.—Լուրեր:
Թղթակցութիւններ.—Արմաւիր:
Քաղաքական.—Լուրեր:
Խառն լուրեր:
«Նոր-Դար»-ի հեռագիրներ:
«Նոր-Դար»-ի պատասխաններ:
Բանասիրական.—Ժամանակիս օրիորդը:
Յայտարարութիւններ:

Թիֆլիս, 8 օգոստոսի, 1886.

ԱԶԱՏ ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

I

Կան մեր մէջ այնպիսի մարդիկ, որոնք չեն կարողանում բացատրել այն հանգամանքը, որ մենք «Նոր-Դար»-ի մէջ քաղաքական բաժնին բաւականին ընդարձակ տեղ ենք տալիս: Այդպիսիների կարծիքով հայոց թերթում քաղաքական յօդուածներին առանձին տեղ տալը աւելորդ բան է: Հետևաբար երբ հայոց թերթում առաջնորդողներ են գրվում, որոնց նիւթը քաղաքականին է վերաբերում, այդ աննպատակ են համարում դրանք: Դրանց կարծիքով հայ ընթերցողին պէտք է տնտեսական խնդիրներին վերաբերեալ յօդուածներ միայն տալ, խօսել այն ամենի վերայ միայն, ինչ որ կատարվում է հայերի մէջ, հայ աշխարհում: Այդ շրջանակից դուրս գալու իրաւունք չունի հայոց թերթը, աւելացնենք և այն, որ այդ շրջանից դուրս գալը սպարդիւն է համարվում:

Մենք բոլորովին դէմ ենք այդ մտքին. ընդհակառակը՝ հայոց թերթը, հայ պուբլիցիստը աւելի նշանակութիւն պէտք է տայ թերթի քաղաքական բաժնին: Նրանք, որոնք դէմ են այդ բանին կամ շատ քիչ են հասկանում քաղաքականութիւնից կամ ոչինչ չեն հասկանում:

Ցաւում ենք, որ անկարող ենք մեր թերթին որոշած շրջանակում այդ մասին մեր տեսակէտը որոշելու և հարկաւոր բացատրութիւնները տալով խնդիրը լուսաբանելու:

Կան այնպիսի երկիրներ, որտեղ այս և այն ազնիւ պտուղը [illegible] աճում և հասնում է, այն ինչ մի ուրիշ երկրում առանձին խնամք, աշխատութիւն, արհեստական միջոցներ են հարկաւոր, որ այդ պտուղներն հասնին:

Այսպէս և կան ազգեր, որոնք ի բնէ օժտուած են այս և այն գեղեցիկ յատկութիւններով, այն ինչ այդ յատկութիւնները իւրացնելու համար ուրիշ ազգեր մեծ ջանքեր պէտք է որ գործ դնեն:

Ոչ ոք կարող չէ պնդել, որ հայը ի բնէ քաղցրաբարոյ և քաղաքավարի է: Ինտէլիգենտ հայն անգամ քաղաքավարի լինելու ստիպուած ժամանակը նոյնքան նեղութիւն է զգում, որքան տանջանք է կրում խոհարարուհին՝ երբ ստիպուած է նա տօն օրը շրջազգեստով և կորսէտի մէջ սեղմուած դուրս գնալ տանից:

Հայերէն լեզուն էլ (ուրիշ կերպ էլ սպասելի չէր) ոչ մի կերպ չէ նպաստում հային քաղաքավարի լինելու:

Հայի համար «ոււ»-ից «դու»-ին անցնելու համար այնքան մեծ քայլ կայ անելու, որքան քաղաքավարութիւնից՝ անքաղաքավարութիւնը:

Աւելի առաջ գնանք: Հայ մարդը ի բնէ քաղաքական ընդունակութիւններից զուրկ է, և այդ է պատճառը, մեր կարծիքով, որ նա անցեալում անկեալ վիճակի մէջ էր և մնում է այսօր էլ, չնայելով՝ որ այնպիսի շատ գեղեցիկ և գնահատելի յատկութիւններ ունի, որոնց կարող էին օտարները նախանձել:

Եթէ հայ ազգը ի բնէ զուրկ է քաղաքական ընդունակութիւններից, նշանակում է, որ մեզ վերայ առանձին պարտք կայ դրած աշխատութեամբ և արուեստական ճանապարհով զարգացնելու և հասունացնելու նրա մէջ քաղաքական կեանքը:

Եթէ տնտեսական խնդիրների լուծումը մեզ համար կարևոր են, ո՞վ է ասում ձեզ որ դրանց լուծումը և ընդհանրապէս մեր ժողովրդի տնտեսական բարօրութիւնը ուղղակի կապուած չէ կամ կախումն չունի քաղաքականութիւնից:

Ի՞նչպէս կարող ենք հենց մենք դրա վերայ առանձին ուշք չդարձնել, երբ մեր առաջադիմութիւնը, մեր լուսաւորութիւնը, մեր վերակենդանութիւնը, մեր գոյութեան պայմանները, նոյն իսկ մայրենի լեզուի ուսումը ուղղակի կախուած է—քաղաքականութիւնից:

Ապրում ենք մենք իբրև ազգ պետութեան մէջ, քաղաքակրթութեան հզօր ալիքները ամեն կողմից գալիս դիպչում են մեզ, ուզենք չուզենք պէտք է լող տանք, եթէ լողալու արհեստը չգիտենք, կխեխդուենք, կու կը գնանք ալիքների մէջ: Դորստատով [illegible] աշխարհ դուրս գալու, քաղաքակրթուելու՝ կը խորասուզուենք մութը աշխարհի մէջ և կանհետանանք առանց մեր տխուր գոյութեան հետքն անգամ թողնելու:

Ո՞րքում էք իմանալ թէ քաղաքականապէս հասուն ժողովուրդը ինչ չի անիլ, այդ կասենք, և դուք կը հասկանաք թէ քաղաքականապէս տհաս ժողովուրդը ինչ կանէ:

Ս. Ս.

ՔՐՈՆԻԿՈՆ

Օգոստոսի 10-ին, ինչպէս լսել է «Кав.» լրագիրը, գալու է Թիֆլիս գեներալ-ինժիներ բարոն Ա. Ի. Դէլվիգը, որ չինեց Մոսկուայի երեկի Միտիշչինսկի ջրանցքը: Գուցէ նորին գերազանցութիւնը երեք օր միայ Թիֆլիսում և ի թիւս այլոց զննէ նաև ներկայումս չինուող քաղաքային ջրանցքը՝

—

Օգոստոսի 5-ին, երեկոյեան 5 ժամին ճանապարհորդների գնացքով վերադարձաւ Թիֆլիս կովկասեան կառավարչապետ իշխան Դոնդուկօվ-Կորսակօվը: Հետևեալ օրը, առաւօտեան ժամի 10-ին իշխանը գնաց Կօջոր:

—

Ախալքալաքի գաւառի Դուխոբորիայում, ինչպէս հաղորդում է «Кав.» Արագիրը, անցեալ յուլիս ամսուայ 30 և 31-ին այնպիսի սաստիկ ցուրտ է եղել, որ ջուրը լճակներում և ջրանցքներում համարեա թէ մի [illegible] լուց երկիւղ են կրում:

—

ՇԱՄԱԽՈՒՑ պ. Ալ. Նաջ. գրում է մեզ.—Օգոստոսի 1-ին մեր կլուբի նոր «ստարշինաների» ընտրութիւնը կայացաւ: Ոմանք աղաներ ճգնում էին կլուբի մի հիմնադիր—ստարշինայի

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԺԱՄԱՆԱԿԻՍ ՕՐԻՈՐԴԸ

(Միստրիս Ֆերրէսաերից).

—

—Անպատճառ նա կանէ մրցանակը, նա կը տանէ: Վա՜յ անիծուիս դու. նա տարուեցաւ:

Մի Լէդի էր այս խօսքերս արտասանողը:—Ի՞նչ է քասում, միթէ մի Լէդի էր, կը զարմանայ ընթերցողը: Բայց եթէ դուք, ընթերցող կամ ընթերցողուհի, նեղութիւն քաշէք Թարգմեց Ջօնսօնին վերցնելու, կը տեսնէք, որ բառարանի այդ մեծ հեղինակը Լէդի խօսքը բացատրելիս ամենևին չէ յիշում նուրբ շարժուածքի և գեղարուեստական կրթութեան մասին, հապա պարզապէս բացատրում է, որ այդ խօսքը նշանակում է—կին՝ որ ազնուական տոհմից է սերում: Ուստի և, այդ բոլորովին ոչ կանացի խօսքերը արտասանող երիտասարդ օրիորդն էլ մի կողմից դուքսի, իսկ միւս կողմից բարոնի թոռ լինելով և միշտ էլ բարձր դասակարգի մէջ զանուելով, կատարեալ իրաւունք ունի «լէդի» կոչուելու: Թէև ճշմարիտ, նա այդ խօսքերը մասամբ կուլ տուեց, բայց և այնպէս դրանց լսեց մի մարդ, որին հասարակութիւնը, ձիերի մօտենալուց զգուշելով, մղել, մօտեցրել էր օրիորդին. պարոնը չուռ եկաւ և առանց իւր զգուանքը ծածկելու նայեց նրան, իսկ ձիարշաւի ասպարէզից յետոյ, հէնց առաջին յարմար միջոցին հեռացաւ նրանից:

—Ես կարծում էի, թէ այստեղ միայն Լէդիներին են թողնում, ասաց նա իւր բարեկամին:

Խօսքը Սենդօնի մասին էր:

—Բոլորովին ճիշտ է: Ինչի էք հարցնում:

—Միթէ սա Լէդի է, ասաց նա, աչքերով օրիորդին ցոյց տալով, որ չափազանց վիրաւորել էր իւր ականջները:

—Ի հարկէ, դա միսս Ուայլդն է: Մի փոքր թէև շարժուն է, բայց ինչ հիանալի տեսք է, այնպէս չէ:

—Այո, պատասխանեց Լլեն Ֆէնը, որ մի 32 տարեկան գեղեցիկ մարդ էր. մօտ մի ամիս կլինէր նրա Հնդկաստանից վերադարձը, ուր անց էր կացրել իւր վերջի տասը տարին: Մանաւանդ նրա գալու չտապելուն պատճառ եղաւ նրան, բոլորովին անսպասելի, տարեկան 10,000 ֆունտ եկամուտի ժառանգութիւն ստանալը:

Վերջին արշաւը վերջացաւ և ամբոխը ուղղուեցաւ դէպի երկաթուղու գնացքը: Այն միջոցին, երբ Ֆէնը յուսահատութեամբ գնացքի սենեակների վերայ նայելով անց էր կենում, լսուեցաւ մի ձայն:

—Ի՛, այդ դուք էք Ֆէն: Մտէք այստեղ:

Երբ նա ներս մտաւ, տեսաւ որ, սենեակում ազատ տեղ չկար, և ներսը երկու կին կային:

—Աւելի լաւ է միւս գնացքին կըսպասեմ, ասաց Ֆէնը դուրս գնալու պատրաստուելով:

—Դատարկ բան է, մի կերպով կը տեղաւորուենք:

Այդ միջոցին Ֆէնը տեսաւ, որ կանանցից մինը միսս Ուայլդն էր:

—Բօրնմաուս,—ասում էր նա մի գեղեցիկ երիտասարդ մարդու, որի դէմքը ազնուութիւն էր արտայայտում.—եթէ ուզում էք, կարող էք նստել ծնկներիս վերայ:

Լօրդ Բօրնմաուսը թէև սառնութեամբ, բայց իսկոյն ընդունեց նրա առաջարկութիւնը:

—Վա՜յ, վե՛ր կացէք, դուք չափազանց ծանր էք, ամենևին այդ չէր իմ ցանկացածս,—ծիծաղելով բացականչեց գեղեցկուհին: Այդ միջոցին, պատահաբար նրա աչքերը պատահեցան կապիտան Ֆէնինին, որի հայեացքը ակամայ զզուանքով իւր վերայ էին ուղղուած: Թեթևակի կարմրեցան օրիորդի թշերը և իւր սպառնալի հայեացքը ուղղեց նրան: Եւ քանի գնացքը Վօկսխօլ էր գնում, Ֆէնը իրեն այնպէս անպատսուած էր զգում, ինչպէս դեռ իւր կեանքում չէր պատահել: Միսս Ուայլդի ընկերուհին, լէդի Բըլէք Դաշը անհամեմատ բարձր էր կոչրտուածքով, բայց նա ամուսնացած կին էր:

—Եւ դուք ասում էք, որ հասարակութեան մէջ դեռ ընդունւում էլ են այս կանանց, հարցրեց կապիտան Ֆէնը իւր ընկերոջ, երբ նրանք Վատերլօ հասան:

—Այո ընդունում են, իմ բարեկամ: Նրանք — հասարակութեան ամենափայլուն զարդերն են:

—Աստուած իմ, բացականչեց Ֆէնը մի այնպիսի հանդիսաւոր սարսափով, որ նրա ընկերը չկարողացաւ իւր ծիծաղը բռնել: Նա էլ մի փոքր զարմացել էր, որովհետև Ֆէնի համար ինչ ասես ասում էին, բայց ամենևին չէր լսել որ նրան խիստ բարոյախօս համարէին:

—Հասարակութիւնը բոլորովին փոխուել է այն օրից, որ ես յիշում եմ նրան, աւելացրեց Լլենը:

Շուտով կվարժուէք այդ փոփոխութեան, աւելացրեց նրա ընկերը,—և մինչև իսկ գոհ էլ կլինէք: Ես երբէք չեմ զարմանայ, եթէ դուք, գալ տարի, այս օրս պսակուած լինիք գեղեցկուհու հետ և միստրիս Ֆէնի լուսանըկարը կախուած լինի մագազինների պատուհաններից:

—Մենք չգիտենք, թէ ինչ կպատահի ապագայում, ծաղրածութեամբ պատասխանեց Ֆէնը. անցեալ տարի, այս ժամանակներս ես 10,000 շիլլինգ անգամ եկամուտ չունէի և երբէք չէի ենթադրում, որ մի օր կաւելանային դրանք, մինչդեռ այժմս հազարաւոր ֆունտ ստերլինգի է հասնում:

—Եւ այդ պատճառով էլ հէնց առանց մի նկատողութեան կամուսնացնենք քեզ, իմ հին բարեկամս:

—Հմմ:

—

Ծաղկեայ վինչեր, նուագածուների խումբը, մոմի լուսաւորութիւն, երիտասարդութիւն և զուարթ դէմքեր—ահա ինչից էր կազմուած Լէդի Խ. Զ-ի խնջոյքը, ուր ներկայ էր և կապիտան Ֆէնը: Լէդի Բըլէք Դաշը և միսս Ուայլդն էլ հիւրերի թւումն էին: Եւ Ֆէնը, թէև ակամայ, ստիպուած էր խոստովանելու, որ օրիորդի դէմքը շատ գեղեցիկ էր, իսկ կերպարանքը բոլորովին կատարեալ: Նա մի տեսակ զայրոյթ էր զգում իւր մէջ, որ ակամայ օրիորդի ետևից դիտում էր, մտքումը նա կշտամբում էր նրա շարժուածքները և ամենևին դուր չէր գալիս իրեն այն՝ որ նա չափազանց խաղացնում էր իւր մուգ-կապոյտ աչքերը: Եւ դեռ նոր էր կորցրել նրան իւր աչքից և զանդաղկոտութեամբ կանգնել դրան մօտ, երբ իւր բարեկամներից մինի ձայնը լսեց.

—Ուզո՞ւմ ես միսս Ուայլդին ներկայանալ:

— Աստուած մի արասցէ.—խստութեամբ պատասխանեց Լլենը և յետոյ շուռ գալով ետևը, մեծ չփոթմունքով նկատեց, որ միսս Ուայլդը թիկն էր տուել իւր բարեկամի ձեռին:

Նրանք երկուսն էլ չափազանց կարմրեցին, և իհարկէ, առաջինը Լէդին ուշքի եկաւ:

—Խնդրում եմ ձեր բացասութեամբ մի վշտացնէք ինձ, ասաց նա կծու ծաղրածութեամբ և իւր հրաշալի աչքերը փայլատակեցին մութը կրակով.—Ես ուզում էի ձեզ՝ ինձ հետ պարելու հրաւիրել:

անկմանը։ Քաջագործ աղաները, օր առաջ չուկայ—փողոցներում քուէ էին մուրում։ Ուստի և յաջողուեց սրանց՝ Տապալուեց հիմնադիր ստարչինան։ Աղաները տարան իրենց հետ կլուբի կործանման յաղթանակը։

Թիֆլիս հրատարակուող «Ձիա» շաբաթաթերթի խմբագիր պ. Խնսիզադէն այստեղ մի տպարան է բացել։ Հաւատացնում են որ չուտով պիտի հրատարակուի դադարած «Ձիա»-ն։ Պ. Խնսիզադէն որպէս մեծ Ղազի, մեր Թաւրքերի համակրութիւնը վայելում է։ Հաւանական է, որ «Ձիա»-ն ևս յարգուի։

Հայ վաճառական ու արհեստաւոր երիտասարդները խապառ հեռու են ընթերցանութիւնից։ Նրանց համար մի և նոյն է, թէ ով է մեր դպրոցի ուսուցիչները, հոգաբարձուները և թէ ով է եկեղեցիների երեսփոխը՝ Նրանք գիտենալ անգամ չեն ուզում։ Բայց դուռնա—նաղարաչիների, «հասարակաց տան» անդամների և բազում տաճարների սպասաւորներին..այո դրանց լաւ են ճանաչում նրանք։

Այստեղ հարսանիքի և մեռելատան ծախսերը անտանելի են։ Հարուստ թէ աղքատ՝ առանց խտրութեան, այդ տնաքանդ «փլաւ ու տօլման» են պատրաստում։

Հայ Թաղերի ժողովրդագրութեան ցուցակը վերջացաւ. հաշուի մասին յետոյ։

Կարմրուկ և սկարլատին հիւանդութիւնները նորից հանդէս են եկել և զոհեր չատ են տանում։ Կարմրուկով մի հիւանդ կին ծնեց. նորածինը լոյս աշխարհ մտաւ՝ կարմրուկով փաթաթուած...Եղջերաւոր կենդանիների մէջ «դաբաղ» ցաւ կայ։ Ցաւի պատճառը՝ խիստ երաշտութիւն են ասում։ Գինու այգիները անձրեւի են կարօտ։ Այստեղ առևտուրը չատ էլ քեսադ չէ, այլ քեսադ է միայն բարեգործութիւնը։

—

Բարձրագոյն կառավարութեան քննութեանը, ինչպէս հաղորդում է «Моск. Вѣд.» լրագիրը, մօրայի վաճառական դասի ներկայացուցիչները մի գրութիւն են առաջարկել, որով խնդրում են օրէնսդրական կարգով չուտով վերջացնել պարտամուրհակների և առևտրի սնանկութեան մասին կազմած կանոնագրութիւնների քննութիւնը։

—

ՇՈՒՇՈՒՑ պ. Խ. գրում է մեզ.—Մօդան քանի գնում աւելի և աւելի ընդարձակ շրջան է առնում. «լուսաւորուած» լինելու տենդը մտնում է նոյն իսկ խաւար ամբոխի մէջ, որի համար «լուսաւորութիւնը» նորաձև հագուստների և բարձր խօսելու մէջն է. և այդ բանը քանդում է նրան։ Մեզանում ապրելու եղանակ չկայ, չուայլութիւնն էլ մի կողմից է տիրապետել գրեթէ ամենքին։ Երիտասարդութեան համար խօսելն էլ աւելորդ է լոկ ապրելու, քէֆեր անելու համար է կարծես ստեղծուել։

—

Ախալցխայի շրջականերից «Իվերիա» լրագրին գրում են։ Յուլիսի 1-ից—24-ը սարսափելի երաշտութիւն էր, իսկ 24-ին մի կուշտ անձրև եկաւ և կենդանացրեց բուսականութիւնը։

—

ՆՈՅՆ ՏԵՂԻՑ «Իվերիա» լրագրին գրում են։ Արդէն վերջացել է ժողովրդագրութիւնը. ժողովուրդը չատ անհանգիստ է և սրտատրոփ սպասում է թէ ինչի համար էր այդ ժողովրդագրութիւնը և թէ ինչ հետևանք պիտի ունենայ։

—

Առաջիկայ 1887 թ. դեկտեմբեր ամսում կայանալիք պետակ. կալուած. մինիստրութեան 50-ամեայ տօնախմբութեան առթիւ, ինչպէս հաղորդում է «Рус. Кур.» լրագիրը, պետական կալուածների մինիստրութիւնը պատրաստում է լոյս ընծայելու յիշեալ մինիստրութեան պատմութիւնը։

—

ՇՈՒՇՈՒՑ պ. Տ. մեզ գրում է.—Օրիորդաց դպրոցի հոգաբարձութիւնը աշխատում է մի առանձին ուսուցչական խումբ կազմել միմիայն օրիորդաց դպրոցի համար, որոնք բաղկացած կը լինեն օրիորդներից և ամուսնացած ուսուցիչներից։

Այս մի նորութիւն է. մինչև այժմ դասաւանդողները տղական դպրոցի ուսուցիչներն էին։

—Հոգաբարձութիւնը գովելի եռանդով աշխատում է տպարանը առաջացնել։ Մինչև այժմս տպարանի գործը Շուշիում բողոքական Մ. Յակովբեանի ձեռքումն էր և նա էր օգտվում։

Այս օրերս հոգաբարձութիւնը ստացաւ Մոսկուայից 4 ֆող. ձեւեր։ Այսուհետև աշակերտների տետրակները կը գծուեն հայոց տպարանում, սրանով էլ օգուտը կը մնայ ուսումնարանին։

—

ՆՈՒԽՈՒՑ մեզ գրում է պ. Նուխեցին.—կիւրակէ, ամսոյս 3-ին ս. Պատարագից յետոյ տեղի ունեցաւ մեզանում բացուելիք երկսեռ դպրոցի հոգաբարձուների ընտրութիւնը։ Ընտրուեցան ձայների մեծամասնութեամբ հետևեալ անձինք՝ Խաչատուր Խոջամիրեանց, Դաւիթ-բէկ Սարգսեանց, Գրիգոր Մարգարեանց, Յակովբ Խաչատրեանց, Ալէքսան Նասիբեանց։ Շնորհակալութիւն հայր Սաթունեանցին, որ ամեն կերպ, ջանք և եռանդ գործ էր դնում, որպէս զի ընտրողները լինին այնպիսի անձինք, որ կարողանան համապատասխան լինել իրենց ստանձնած պաշտօնին։ Բոլոր հանդիսականները հանդերձ հոգեորականներով գոհ մնացին ընտրութեան արդիւնքից։

—

ԲԱԳՈՒԻՑ.—Այս օրերս Բագու եկաւ մի դերասան Սարգսեան ազգանունով և կամենում է մի քանի ներկայացումներ տալ։ Արդեօք այդ այն Սարգսեանն է, որ արդէն յայտնի է դառել զանազան գաւառական քաղաքներում իւր սխրագործութիւններով։

—

ՇՈՒՇՈՒՑ.—Այս տարի թթենու այգիներն անցեալ տարիներից աւելի օգուտ տուին այգետէրերին։ Ծառերից մեծ քանակութեամբ էր, թութ ստացվում և, ինչպէս ասում են թթի այսպիսի առատութիւն դեռ եղած չէ։

—

ՆՈՅՆ ՏԵՂԻՑ.—Վարանդ գաւառի կողմերում, ինչպէս ասում են, անասունների հիւանդութիւն կայ, որ սաստիկ կոտորած է անում։ Գիւղացիները ապէտ են և մինչև այժմ այդպիսի հիւանդութիւնների ժամանակ մի բժիշկ չհրաւիրեցին անլեզու անասուններին ազատելու տիրապետող պատուհասներից. «Աստուծոյ ուղարկած աղարն է» ասելով այնքան են մնում, մինչև որ հիւանդութիւնը առատ հունձ անելով, անցնում գնում է։

—

Ալէքսանդրեան այգու դիմացը գտնուող «Վելիկօրոսիա» հիւրանոցում օգոստոսի 5-ին երգչուհիներից մէկը իւր սենեակի դռնից կախուել է։

«Վելիկօրոսիան» այն հիմնարկութիւններից է, որ ձգտում է, գիշերները գոնէ, Թիֆլիսը եւրոպական մեծ քաղաքների չարքը մտցնել։

—

ՊԵԱՏԻԳՈՐՍԿԻՑ մեզ գրում են, որ այնտեղի հանքային ջրերի համար եկւոր երկու ազնիւ հայ տիկիններ «Նոր-Դար»-ը ձեռքերն առած մի ուրիշ հայ տիկնոջ հայերէն կարդալ են սովորեցնում։ Վերջինս բաւականին յառաջադիմութիւն է արել և սկսել է իւր ուսուցչուհիներին հետևել և սիրով կարդալ «Նոր-Դար»-ը։

—

ԻԳԴԻՐԻՑ մեզ գրում են, որ նորերումս Երեւանեան նահանգից հեռացած մի քանի հարիւր տուն քիւրդերը վերադարձել են ուրիշ քրդերի հետ, թւով 8 հազար և Սահաթափոս կամ Սահաթչխուրի տեղում, ասպատակելով ահագին վնասներ են հասցրել տեղացիներին, աւերելով, կողոպտելով և կոտորելով։

—

Դերասան պ. Տէր-Դաւթեանը խնդրում է մեզ յայտնել, որ առաջիկայ կիւրակէ, օգոստոսի 10-ին «Եւրոպա» այգում հայ և ռուս թատրոնասէրների մասնակցութեամբ մի ներկայացում կը տայ և կը երգէ «Փոսպանախով» և «Սալաթով փեսայ» նոր հնչինակած կօմիքական կուպլէտներ։ Այդ երեկոյեան կը լինի և եւրոպական և ասիական նուագածութիւն։

ՎՐԻՊԱԿ.—«Նոր—Դար»-ի 129 համարում օգոստոսի 7-ին Պօլսից ստացուած հեռագրում սխալմամբ տպուած է «իշխան Ալէքսանդրը» պէտք է լինի «իշխան Նիկողայոսը»։

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՐՄԱՒԻՐ. 2 օգոստոսի։ «Նոր-Դար»-ի 116 համարում կարդացինք մի թղթակցութիւն Արմաւիրից, որտեղ թղթակիցը հաղորդում է սխալ լուրեր։ Ցաւօք սրտի պիտի յայտնեմ որ թղթակցութեան հեղինակը մի նորեկ ուսանող է, որ ծանօթ չլինելով Արմաւիրի հասարակութեան հետ. հետևաբար նրա բարք ու վարքին, նրա սովորութիւններին ու կեանքին, ակամայ սխալի մէջ է ընկել։ Բայց քննադատել հասարակութիւնը առանց խորը թափանցելու նրա պատմութեանը, դա առնուազն, մեր կարծիքով, աններելի է մտածող ինտէլիգենտին, համալսարականին։ Եթէ այդ անողը լինէր հասարակ ամբոխից մինը, որ ըստ մեծի մասին անընդունակ է քննել որ և է ծանրակշիռ հանգամանք, որ դատում է միայն ներկայի հիման վերայ, մենք խօսք չունէինք ասելու. բայց քանի որ այդ անողը մի ուսանող է, մի զարգացած անձն, որի պարտականութիւնն է աւելի խոհական կերպով զննել հանգամանքները, վերահասու լինել նրա սկզբնապատճառին, և ապա դուրս բերել դատավճիռը—չենք կարող լռել։ Հաղորդել, որ արմաւիրցոց կեանքը, սովորութիւնները, լեզուն կրում են իրենց վերայ ճիշտ չերքէզ-ասիական կնիք, ասել որ միակ հայ եկեղեցին գոնէ արտաքուստ հայացնում է արմաւիրցիներին, և միայն այս ասել առանց մեկնելու նրանց պատճառը, առանց պարզաբանելու այն իրողութիւնները, որոնց ազդեցութեան ներքոյ է արմաւիրցոց ներկայ կեանքը, այդ, կրկնում ենք, գործին չափազանց թեթև վերաբերուելու պտուղ է։ Եթէ պ. Զ. իմանար արմաւիրցոց անցեալը, նրանց տաժանելի կեանքը, որ անցրել են չերքէզների մէջ, նրանց

—Շատ ուրախ կը լինիմ, պատասխանեց Ֆէնը չափազանց չփոթուելով և մեկնեց իւր ձեռը։

—Ես չպիտի պարեմ, ասաց օրիորդը, այլ խնդրում եմ չնորհ անէք կաղբիլ։ Գնանք միւս կողմը, իմ ասպետը չի գտնի ինձ, ասեց օրիորդը և առնելով նրան, տարաւ սենեակներից մի փոքր վայր անկիւնը, ուր թաւշեայ վարագոյրներով մի ցածր հանգստարան էր գտնվում։

Միսս Ուայլը նստաւ հանգստարանի վերայ, և կամաւ քաշեց վարագոյրները, որպէս զի հասարակութեան հայեացքից ծածկուի։ Այս վարմունքը Ֆէնի մէջ կրկին զարթեցրեց իւր սառըն զգուանքը. Իսկ Լէդին բոլորովին հանգիստ էր մտիկ տալիս նրան։

—Ի՞նչի էր այդ «Աստուած միւրասցէ»-ն, հարցրեց նա։

Ֆէնը ոչ միայն չփոթուեց, այլ և զայրոյթ էր զգում իւր մէջ։ Օրիորդի վարմունքը այնքան յանդուգն էր և անկնալի, որ նրան այնպէս էր թվում, թէ նա զրկվում էր այն մարդավարութեան իրաւունքից, որ մարդիկ առհասարակ ցոյց են տալիս փափուկ սեռին։

—Որովհետև ես չգիտեմ, պատասխանեց նա, թէ ինչ խօսեմ ձեզ հետ։

—Ճշմարիտ, և նա ծաղրածութեամբ ժպտաց։—Բայց ինչի։

Ֆէնը լռեց. բայց նա կրկնեց իւր հարցը։

—Դուք անպատճառ ուզում էք այդ իմանալ, հարցրեց նա։

—Իհարկէ,

—Դա մի կողմից անյարմար է ձեզ ասելը, նկատեց Ֆէնը մի փոքր կանգ առնելուց յետոյ։

—Եթէ այդպէս է, ևս առաւել ուզում եմ ես այդ իմանալ, պատասխանեց օրիորդը։

Ֆէնը բոլորովին սառնօրէն նայեց նրա աչքերին և ասաց.—Ես գիտեմ թէ ինչ պէտք է խօսել Լէդի-ի հետ, և նոյնպէս էլ գիտեմ, թէ ինչ պէտքէ խօսել միւս դասակարգի կանանց հետ—որոնց անունը Լէդի-ի առաջ յիշելը ընդունուած չէ։ Բայց ես ամենևին չգիտեմ, թէ ինչ պէտքէ խօսել այն կնոջ հետ, որ ուղղակի դրանց միջին տեղն է բռնում։

Եթէ միսս Ուայլը կարիք ունի մի նոր զգացողութեան, ահա այն էլ զգաց վրէժխնդրութեան հետ։ Նրա դէմքը ծածկուեցաւ պայծառ կարմրութեամբ և բարկութիւնից դողում էր նա, բայց և այնպէս խոստովանում էր, որ ինքն էր նրա ձեռքը սանձ և մտրակ տուել—զօրով բարեկամանալով։

—Կը բացատրէք ձեր խօսքը, հարցրեց նա հաղիւ ձայնը կառավարելով։

Էլէն Ֆէնը երբէք իրեն այդքան նեղ դրութեան մէջ չէր զգացել. բայց նա վճռեց օգուտ քաղելու այդ հանգամանքից։

—Ես պատիւ ունեցայ Սենդօնում ձեր մօտ կանգնելու, և լսեցի, թէ ինչպէս էիք դուք կշտամբում ձեռնին, որ մրցանակը չէր տարել։ Այնուհետև, իմ ներկայութեամբ դուք թոյլ տուիք մի այլ մարդու ձեր ծնկներին նստելու և անհամեստ խօսակցութիւն ունեցաք նրա հետ։ Այդ սովորութիւններն ու վարմունքները յատուկ են այն դասակարգին, աւելացրեց նա գլուխ տալով,—որի անունը չեմ համարձակվում Լէդի-ի ներկայութեամբ արտասանելու։ Եւ այդ բոլորից վերջն էլ ես ձեզ պատահում եմ մի այնպիսի անձի տանը, որի տիտղոս կրելու իրաւունքը անհերքելի է։ Ուստի խնդրում եմ ձեր ներողամտութիւնը, իմ տուած նեղութեանս համար։ Ահա տասը տարի է, ինչ Անգլիայում չեմ եղել, և երբ ես Անգլիան թողի, այստեղ կային միայն լէդիներ և... և... և ուրիշ...

Սարսափելի սառցման դառն ըզգացմունքը տիրեց օրիորդի սրտին. նրա համար աւելի տանելի կը լինէր, եթէ կապիտան Ֆէնի վարմունքի մէջ ծածկուած լինէր թաղուն լրբութիւն,

Բայց սրա ձայնը խաղաղ էր և այնպիսի մարդու կերպ ունէր, որ կարծես պատասխանում էր իրեն առաջարկուած հարցին։ Ի՞նչ անէր։ Նա աւելի չուտ պատրաստ էր մեռնելու, քան կրկին իւր ձեռը նրա ձեռի մէջ դնելու։ Նա պատրաստ էր արտասուելու։ Էլի մի վայրկեան—և նա բացեց վարագոյրը և հեռացաւ, թողնելով Ֆէնին ամենախառնիճաղանճ զգացողութեանց մէջ։

—

Դեկտեմբերեան յօրանին էր և կապիտան Ֆէնը խաղաղ պառկել էր ախորժելի կրակի մօտ։ Նրա ոտքը կոտրուել էր, և այդ պատճառով էլ ստիպուած էր անշարժ մնալու։

—Ինչ անբաղդութիւն, ասում էր նա ինքն իրեն.—«Ճշմարիտ որ մեծ բարեբաղդութիւն էր այդ օրիորդի կողմից»։

Այդ խօսքերի բացատրութիւնը հետևեալն էր. Նախ, նա գնացել էր իւր մի բարեկամի մօտ, որտեղից նրանք որսի պիտի ելնէին, բայց ձին ընկնում է վերան, և կոտրում է նրա ոտքը.—երկրորդ, նա իմանում է, որ իւր ուշագնացութեան միջոցին միսս Ուայլդը, որ գիւղումն էր ապրում, վերայ է հասնում այդտեղ և մեծ սառնասրտութեամբ հրամայում է, որ նրան տանեն մօտակայ կոտաժը, իսկ ինքը շտապում է բժիշկ բերելու։

—Ճշմարիտ, ասում էր նա ինքն իրեն, ինձ թւում է, որ եթէ ես լինէի կին և մէկը ինձ ասէր այն՝ ինչ որ ես ասացի նրան, հէնց այնպէս կթողնէի նրան պառկած,

Նա միայնակ էր, սիրտը նեղանում և մտածմունքներով աշխատում էր ժամանակը սպանել։

—Սակայն, ասում էի, նա ամենևին վատ աղջիկ չէ, չարունակեց նա բարձրաձայն մտածել։ Թոյլ յիմար մայր է այդ Բլէնկ Դաչը։ Փառք Աստծոյ, նա արդէն Չարլիի հետ գնաց և այլ ևս միջոց չի ունենալ աղջիկներ փչացնելու։

Դուռը բացուեցաւ և ներս մտաւ—ո՞վ էք կարծում.—Միսս Ուայլդը և այն միայնակ։ Նա ուղիղ մօտեցաւ նրան և բարեկամաբար ասաց,

—Ինչպէ՞ս էք։

Շատ գեղեցիկ էր նա. թեթև կարմիրը ծածկել էր դէմքը, անսովոր փայլ երևում էր աչքերում, իսկ գեղեցիկ հագուստը որ սեւս, աւելի ևս յայտնի էր կացուցանում նրա պատկերը։

Ֆէնը չափազանց չփոթուեցաւ. եթէ օրիորդը մոռացել էր խնջոյքի փոքրիկ դէպքը, ինքը դեռ ևս չէր մոռացել։

—Ներեցէք, որ չեմ կարողանում ելնել. կարծեմ, ինձ ասացին, որ չատ բան պարտական եմ ձեզ։

—Ա՛խ, ոչ, ամենևին, ամենևին.—պատասխանեց օրիորդը։ Ցետոյ մօտ քաշեց փոքրիկ աթոռը և նստաւ Ֆէնի մօտ, այնպէս՝ որ կրակի լոյսը խաղում էր նրա ճշմարիտ որ սիրուն դէմքի վերայ։—Ես պատահեցայ միստրիս Նըլմերին, նա ինձ ասաց, որ դուք միայնակ էք և չատ լաւ կլինէր գալ և ձեզ հետ մի փոքր խօսել։ Սակայն ես բոլորովին հաւատացած չէի այդ մասին—աւելացրեց նա և նրա ձայնի մէջ ծաղր էր լսվում—որովհետև, ինչպէս գիտէք, միայն մի կողմի խօսելով—կարող չէ խօսակցութիւնը չարունակուել, իսկ դուք խօս ամենևին չէք իմանում, թէ ինչ պէտք է խօսէք ինձ հետ, ինչպէս որ ինքներդ էիք մի անգամ ասել ինձ։

Այս խօսքերից Ֆէնի չփոթութիւնը աւելի ևս սաստկացաւ։

—Նուագ սիրում էք—հարցրեց միսս Ուայլդը վայրկենական լռութիւնից յետոյ, որի միջոցին նա կարծես

երեք հարիւր տարուց աւելի հայրենի հողից կտրուած լինելը, եթէ պարոնը տեղեակ լինէր այս հանգամանքներին և մի քիչ խորը քննէր նրանց, այն ժամանակ Նրա դատավճիռը կունենար բոլորովին այլ բնաւորութիւն, այն ժամանակ գուցէ մեծ գովասանքով վերաբերուէր դէպի արմաւիրցիները, որոնք 300 տարի ապրելով վայրենի կրօնամոլ չերքէզների մէջ, կարողացել են պահպանել իրենց կրօնը։ Եթէ արտաքուստ հայ եկեղեցին հայացնում է Նրանց, ուրեմն ինչպէս Նրանք 300 տարուայ ժամանակամիջոցում միացին հաւատարիմ իրենց եկեղեցուն՝ կրելով հազարաւոր դժուարութիւններ, ենթարկուելով կրօնամոլ, ֆանատիկոս ժողովրդի հալածանքներին ի հարկէ։ Եւրոպականացած Նախիջեւանցի վաճառականներին, մօդաների ազդեցութեան ներքոյ քնքշացած կանանց, Ֆօն-Վիզենի զանազան «Митрофанушка»-ներին և «СовѢтница»-ներին խորթ կը թուի արմաւիրցիների առօրեայ նիստ ու կացը. բայց պ. Զուբարեանը չպէտք է գոնէ անգիտանար, թէ այն, ինչ որ դարերով է արմատացած, կարելի չէ տասը, տասն և հինգ տարուայ ժամանակամիջոցում ոչնչացնել. պէտք է ճանաչել պատմական օրէնքների նշանակութիւնը, և հասկանալ, որ ոչ մի հասարակութիւն, որ Նոր է սկսում վայելել լուսաւորութեան պտուղները միանգամից չէ ազատվում Նախապաշարմունքներից, այլ հազարաւոր ելեէջներ անցնելով՝ կամաց կամաց հասնում է յայտնի ինքնաճանաչութեան և զարգացման։ Պ. Զ. չէ ճանաչում նոյնպէս չերքեզներին, որոնք համարեա ամբողջ Կուբանեան և Տերեքեան նահանգներում հաչակուած են որպէս երևելի վիրաբոյժներ։ Սակայն այս մասնագիտութիւնը տարածուած է և զարգացած չերքէզների մէջ իրենց իսկ կեանքի ազդեցութեան ներքոյ. մի ժողովուրդ որ գլխէր ու ցերեկ զէնքի վերայ է մտածում և ամեն անբաւականութիւններ սրով է դադարեցնում, հարկաւ պիտի ծնէ լաւ վիրաբոյժներ»։ Հետևաբար, եթէ արմաւիրցին իւր աշխարհագրական դիրքով, լեզուով, սովորութիւնով և հագուստով Նոր է սկսում մտնել… [continues: see below]

մար հրաւիրում է չերքէզ բժիշկ, այդ Նախապաշարմունք չէ, այլ հետևողութիւն։ Դառնալով տիրող լեզուին պ. Զ. ասում է. «ինչ վերաբերում է լեզուին, դժբախտաբար չերքէզների տեղը բռնում է ռուսերէնը… Ցաւալի երևոյթ…հայ արմաւիրցի օրիորդը, հագնելով եւրոպական հագուստ և ռուսերէն խօսելով՝ կարծում է, որ հասած է զարգացման վերին աստիճանին, բայց այդ զարգացումը վերջանում է նոյն իսկ եւրոպական հագուստի ֆասօնով»։ Այս խօսքերից դարձեալ երևում է, որ հեղինակը շատ թեթև է վերաբերվում դէպի այն օրէնքները, որոնք տիրում են հասարակութիւնների վերայ Նրանց բարգաւաճման և լուսաւորուելու միջոցին։ Թող ցոյց տայ պ. Զ. մի հասարակութիւն, որ տասնհինգ տարուայ ժամանակամիջոցում ըմբռնած լինի եւրոպական լուսաւորութեան էութիւնը։ Պէտք չէ մոռանալ, որ մայրաքաղաք Մոսկուայի հասարակութիւնը 40 տարի սրանից առաջ նոյն պատկերն էր ներկայացնում, ինչ որ այժմ Արմաւիրը, նոյնպէս չմոռանանք՝ յաջող հանգամանքներում ապրող Նախիջևանը, որ արդէն կատարել է իւր հարիւր ամեակը, մինչև այժմ էլ ապրում է մօդաներով և եւրոպական հագուստի ֆասօնով. և միթէ տգէտ չէ՞ վերջապէս մեր մէջ նոյն իսկ մի թերթ, որ ազատամտութեան անունով է դուռում—թէև ամենախաւարամիտ է իսկապէս։ Ուրեմն ինչ կայ այստեղ զարմանալու, եթէ արմաւիրցիք էլ ենթարկվում են այն օրէնքներին, որոնք անխուսափելի են բոլոր ազգերի, իւրաքանչիւր ժողովրդի համար։ Ո՞վ նոյն իսկ անհատներից կարող է պնդել, թէ ինքը ազատ է եղել տգիտութեան, մօդայի (միևնոյն է, լինի դա հագուստ, միրուք մի թէ պաչտօն ․․) ազդեցութիւնից. բայց բոլոր մեր աշխատութիւնը պիտի լինի այն, որ դրան ուղղենք դէպի լաւը, դէպի գեղեցիկը և օգտակարը. և այդ կարելի է միայն այն ժամանակ, երբ մեր հասկացող դասակարգը թողնելով իւր Նախապաշարմունքները, փոխելով կեղծ տոնը, կսկսի հետաքրքրուել իւրի խնդիրներով, ուրախանալ Նրանց յաջողութիւններով, կը հետաքննէ Նրանց արմատական պատճառները և կը մերձենայ Նրանց հետ և ոչ Նրանց հետևանքներից…

* * *

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Գերմանական Վիլհէլմ կայսեր և աւստրիական Ֆրանց Եօսէֆ կայսեր և կայսրուհու միմեանց հետ տեսութեան և ընդունելութեան պատրաստութիւնների մասին «Нов.» լրագրի թղթակիցը Գաշտայնից գրում է հետեւեալը. Վատ եղանակների պատճառով Վիլհէլմ կայսրը ստիպուած է մեծ մասամբ մնալ տանը, շատ հազիւ է պատահում որ դուրս գնայ զբօսնելու, այն էլ ծածկած կառքով՝ թէև բժիշկները նրան խորհուրդ են տալիս այդպիսի վատ եղանակներին դուրս չգնալ տանից, սակայն Նա ուշադրութիւն չէ դարձնում Նրանց խորհուրդների վերայ։ Կայսեր առողջութիւնը բաւականին լաւ է և թէ Նա որքան հաւատ է ընծայում Գաշտայնի ջերմուկների առողջարար յատկութեանը, երևում է Նրա հետեւեալ խօսքերից. «Աստուած գիտէ, թէ ես ինչ տեղ կը լինէի, եթէ չըլինէր Գաշտայնը»։ Երբ առաջին անգամ աւստրիական կայսրուհի Եղիսաբէթը այցելեց Վիլհէլմ կայսրին, վերջինս չնայելով անձրևային և խոնաւ եղանակի վերայ, կամեցաւ ճանապարհ ձգել կայսրուհուն (երբ սա կամենում էր գնալ) մինչև դրան շեմքը. բայց կայսրուհին թոյլ չտուեց։ Կայսրուհին առաջին այցելութիւնը արեց յուլիսի 31-ին և տխրութեան պատճառով վերադարձաւ իւր Մերան ամարանոցը, որ կրկին վերադառնայ կայսրների միմեանց հետ տեսնելու ժամանակ։ Չնայելով անձրևային եղանակի վերայ, Եօսէֆ Ֆրանց կայսեր ընդունելութեան համար մեծ պատրաստութիւններ են տեսնվում. Ալպեան գեղեցիկ հովիտների բնակիչները կայսեր ընդունելութեան համար, կամենում են միմեանց գերազանցել, զարդարում են պատուհանները և պատշգամբները ծաղիկներով, գործերով, դրօշներով և աւստրիական ու գերմանական կայսրների պատկերներով։ Շատ տեղերում դրուած են ի ցոյց իշխան Բիսմարկի պատկերը՝ իւր պատմական կիրասիրի համազգեստով. Ֆրանց-Եօսէֆ կայսրը կանցնէ երեք յաղթական կամարների տակից, որոնք զարդարուած են ծաղիկներով, պատմական նշաններով և աւստրիական դրօշակներով։ Կայսրների տեսութիւնը կը կայանայ Բադեկլօսսում, ուր բնակում է Վիլհէլմ կայսրը, իսկ Եղիսաբէթ թագուհին իւր ամուսնուց մի ժամ առաջ տեղ կը ժամանէ։ Այդ կարգադրութիւնը արած է Նրա համար, որ տեղիք չտան Վիլհէլմ կայսրին դիմաւորելու աւստրիական կայսրին իւր տանից դուրս։ Թէև եղանակը վատ է և անձրևային, սակայն Գաշտայնի փողոցները լի են բազմութեամբ։ Գաշտայնում բազմութեան չատութիւնից իջևանելու տեղեր չկան, այնպէս որ շատերը ստիպուած են անցնել գիշերը փողոցներում, միայն թէ տեսնեն կայսրների միմեանց հետ հանդիպելը։ Բադեկլօսսը կենդանութիւն է ստացել։ Վիլհէլմ կայսրը ընդունելով բազմաթիւ հիւրեր, ժամանակ է գտնում և աշխատելու իւր գրասենեակում։ Զարմանալին այն է, որ Նա բոլոր թղթերը կարդում է առանց ակնոցի և մէկ մէկի յետևից ստորագրում է Նրանց։ Իշխան Բիսմարկը յաճախակի այցելութիւններ է անում կայսրին և խորհրդակցութիւնները մեծ մասամբ լինում են առանձին։ Ասում են, թէ կայսրը խնդրում է կանցլերից չատ չծանրաբեռնէ իրեն աշխատանքներով, իսկ իշխանը պատասխանում է, թէ այժմ հանգստանալ չի կարելի, ժամանակը թանկ է և աշխատութիւնը չատ է։

Յուլիսի 27-ին Գաշտայնի անձրևային եղանակը փոխուեցաւ դէպի լաւը այնպէս, որ մինչև անգամ չոգեր եղան։ Այդ օրը աւստրիական կայսրը պիտի մտաք գործէր Գաշտայն։ Փողոցներում խռնուած բազմութեանը թիւ չկար։

Առաւօտեանը բոլոր պաքանների եկեղեցու մօտ հաւաքուած էր անթիւ բազմութիւն և սպասում էր, որ եկեղեցի գալիս տեսնէ Վիլհէլմ կայսրին, սակայն Նրանց յոյսը զուր անցաւ, որովհետև բժիշկները թոյլ չտուին կայսրին եկեղեցի գնալու, պատճառ բերելով, որ եկեղեցում բազմութեան չատութիւնից կայսրը կարող է չոգից նեղանալ և տկարանալ։ Սակայն ժողովուրդը կարողացաւ տեսնել կայսրին քաղաքից դուրս զբօսնելու ժամանակ իւր Վիլհէլմ թոռան հետ։ Պրինց Վիլհէլմը, պրինց Ռէյսը և ուրիշները առաւօտեան այցելեցին Շվէյցերհաուզը, ուր բնակում են իշխան և իշխանուհի Բիսմարկը։ Երեկոյեան ժամի $6^1/_2$-ին իշխան Բիսմարկը, ուղեկցութեամբ իշխանուհու, իւր Հէրբերտ որդու և դաղտնի խորհրդական Բօտենբուրգի, եկան Բադեկլօսս, որից յետոյ եկաւ պրինց Վիլհէլմը։ Պրինցը կրում էր աւստրիական հուսարի համազգեստ, իսկ իշխան Բիսմարկը իւր պատմական կիրասիրի համազգեստը։ Պրինցը ողջունելով իւր պապին, դուրս եկաւ կորրիդօր, որ ընդունէ Եղիսաբէթ թագուհուն։ Մօտ երեկոյեան ժամի 7-ին, կայսրուհի Եղիսաբէթը, ուղեկցութեամբ պալատական տիկին Մայլատի, եկաւ Բադեկլօսս։ Մուտքի մօտ դիմաւորեցին կայսրուհուն գերմանական կայսեր սվիտայի անդամները, ի թիւս որոնց աչքի էին ընկնում իշխան Բիսմարկը, պրինց Վիլհէլմը, պրինց Ռէյսը, պետական քարտուղար Բիւլովը և ուրիշները։ Այդ ժամանակ Շտրաուբինգեր հիւրանոցում, որ դրնվում է Բադեկլօսսի դէմ և ուր պիտի իջևանէ աւստրիական կայսրը, ժողովել էին աւստրիական բոլոր բարձր աստիճանաւոր անձինքը։

Զանգակների ձայնը և ամբոխի «Hoch» աղաղակները յայտնեցին Ֆրանց-Եօսէֆ կայսեր Գաշտայն մուտք գործելը, ուր կայսրը ժամանեց ուղղակի Լենդից, բաց կառքով, իւր պրուսական գնդի համազգեստով։ Կայսրը դիմեց դէպի Բադեկլօսս՝ ուր գլխաւոր մուտքի սանդուղքների վերայ սպասում էին Նրա գալստեանը պրինց Վիլհէլմը և գերմանական կայսեր սվիտան։ Վիլհէլմ կայսրը Եղիսաբէթ կայսրուհու հետ մնաց իւր սենեակում։ Աւստրիական կայսրը սերալիր կերպով գրկեց պրինց Վիլ-…

զուարճանում էր Ֆէնի չփոթութիւնից։

—Զավաղանից, ասաց Նա։

Միսս Ուայլդը վերկացաւ տեղից, բացեց դաշնամուրի խուփը, ածեց մի քանի ասաիճանները և սկսաւ քնքոյշ սիրուն ձայնով երգել. մեծ զոհութեամբ և հրապոյրով լսում էր Ֆէնը և չուտով դիթուեցաւ Նա մոռացաւ իւր Նախկին, Նրա մասին, մտածմունքը և Նայում էր Նրան, ինչպէս երկնային սփիտակաթև առաքեալի վերայ։ Իսկ օրիորդը մի երգից անդադար անցնում էր միւսին և դրանք բոլորն էլ լեցուած էին քնքշութեամբ, բուռն սիրով և ներդաշնակութեամբ. բայց դրանցից յետոյ Նա յանկարծ սկսեց ածել սալօնի երգի մի հատուած։

—Դադարեցէք, ՚ի սէր Աստուծոյ, դադարեցէք. համարեա գոռաց Նրա վերայ կապիտան Ֆէնը և այն՝ այնպէս ամուր, որ միսս Ուայլդը վախեցած նայեց Նրան և վերկացաւ դաշնամուրի առաջից։

—Ինչպէ՞ս թոյլ տուիք ձեզ այդ երգելու. յանդիմանական ձևով ասաց Ֆէնը, և այն ամենից յետոյ, երբ ինձ ուղղակի երկինք էիք բարձրացրել։

—Հա—պատասխանեց Նա բաւական սառն,—ես չէի իմանում ձեր ճաշակը այդքան զարգացած եղածը։ Բօրնմաուսը մի երգ լսելուց յետոյ անդադար փափագում է միւսը լսելու։

—Բօրնմաուսը—յիմար է, անխելք. բացականչեց Ֆէնը չափազանց չարացած։

—Երևի, հանգստութեամբ Նկատեց միսս Ուայլդը, Նրանից մի փոքր հեռու Նստելով։—Այդ անկեղծ լինելու սովորութիւնը Հնդկաստանի տաք եղանակում ստացաք դուք։

—Ես բիրտ եմ, ասաց Ֆէնը սիրտը կոտրած,—և հազար Ներողութիւն եմ խնդրում, բայց ես ձեր սիրուն ձայնը լսելով, ձեզ վերայ Նայում էի ինչպէս հրեշտակի վերայ—և յանկարծ ստիպեցիք ինձ մտաւորապէս տեղափոխուելու մի հասարակ սալօն։

—Շնորհակալութիւն, պատասխանեց միսս Ուայլդը, քաղցրն էլ, դառն էլ կ՚ընդունեմ և կաշխատեմ մի կերպով Նրանց իրար խառնելու։

Կէս ժամ Նստել խօսում էր Նրա հետ, բայց և ոչ մի անգամ չվիրաւորեց և չյորդորեց Նրան։

—Դուք կրկին կ՚գաք, այնպէս չէ՞, հարցրեց Ֆէնը միսս Ուայլդի ձեռնիկը իւր ձեռքերի մէջ առած՝ երբ դա բարև միայ էր անում. և կապիտանի ձայնի մէջ խորին աղաչանք էր լըսվում։

—Գուցէ, պատասխանեց օրիորդը և Նրա մուգ աչքերը դիւթաբար ժպտացին։

Անցաւ մի չաբաթ. դեռ էլի Ֆէնը անչարժ պառկած էր իւր հանգստարանի վերայ, և այդ միջոցին ամեն օր գալիս էր Նրա սիրուն բարեկամուհին, երգում էր և խօսակցում։ Եօթներորդ օրը միսս Ուայլդը Նըստած Նրա մօտ, յանկարծ ասաց։

—Վաղը հեռանում եմ այստեղից։

Այդ միջոցին արդէն Ֆէնը բոլորովին համոզուեցաւ, ինչ որ առաջ միայն ենթադրում էր։—Նա սիրում էր օրիորդին, Նա սևեռած նայեց Նրան, չուռ եկաւ և ծանր հառաչանքով ասեց.

—Գուցէ դա աւելի լաւ լինի։

—Ինչ՞, հանգստութեամբ հարցրեց միսսը։

Նրա համար որ, խուլ ձայնով պատասխանեց Ֆէնը, եթէ ձեզ դեռ էլի տեսնելու լինիմ, ինձ յիմարի տեղ դրած պիտի լինէի։

—Ինչու, կրկին հարցրեց ու նոյն առաջի զսպուած ձայնով։

—Ձեզ առաջարկութիւն կանէի ի հարկէ, չարունակեց Նա, ես հաւատացած եմ, դուք կը բացասէիք ինձ, բայց երբեմն ինձ թվում է… և Նա յանկարծ նայեց Նրան,—որ դուք կամաւ ուզում էք ինձ այդ քայլը անելու ստիպել, որպէս զի դըրանով վրէժխնդիր լինիք իմ բիրդ անքաղաքավարութեանս։

Թեթև կարմրութիւնը ծածկեց օրիորդի երեսը։

—Ոչ, պատասխանեց Նա, ես չարայուչ չեմ։ Այն ժամանակը ես ատեցի ձեզ. ո՛, ինչպէս ատում էի ձեզ։ Ես լրջօրէն ցանկանում էի որ Բօրնմաուսը կամ Նրանցից մինը ձեզ մեծամարտութեան հրաւիրէր։ Բայց, ենթադրենք որ…և Նրա ձայնը դողդողաց—դուք մի յիմարի դեր ստանձնած լինէիք, և ես այդ կը թոյլ տայի ձեզ. ինչ կ՚անէիք այն ժամանակ։

Ֆէնը բռնեց Նրա ձեռքը և քաշեց դէպի իրեն։

Գիտէ՞ք որ, ասաց Նա—և Նրա աչքերը փայլատակեցին և դէմքի իւրաքանչիւր գծերը սկսան ցնցուել սաստիկ յուզումից.—ես ձեզ այն աստիճանի պաչտում եմ, որ ձեր ձեռքն է իմ կեանքս նոյնք դարձնելը։ Ոչ թէ բացասութեամբ,—ես այդ կարող էի տանել—մենք, տղամարդիկս այդպիսի բաներ կարող ենք տանել— հապա ինձ հետ ամուսնանալով և յետոյ հրեշտակից, որ վերջի ժամանակներս էիք, դառնաք այն, ինչ որ էիք իմ առաջին անգամ ձեզ պատահելիս։

—Ի՞նչ էի ես, հարցրեց Նա.—Դեւ։

—Ոչ։

—Ի՞նչ ուրեմն. երկուսի մէջ տեղը, խորամանկութեամբ աւելացրեց Նա.—Ես կարծես, հէնց միշտ էլ միջին տեղը լինելու համար եմ եղել։

—Խնդրում եմ, համարեա կանչեց Ֆէնը, ի սէր Աստուծոյ, կատակ մի անէք դրա հետ. Ո՛հ, եթէ իմանայիք, թէ ինչպէս տղամարդիկ յարգում են լաւ կանանց և ինչպէս արհամարհում են Նրանց, որոնք իրենց կոչումեթեամբ սովորական և անմաքուրին են մօտենում։ Ասացէք, որ երբէք, երբէք դուք ձեզ չէք ստորացնիլ մեր աչքում—ըրան լաւ կատակ համարելով։ Ես ունիմ մայր.—մի սուրբ, մի հրեշտակ է Նա, չարունակեց Ֆէնը տաքանալով, և ես երբէք չեմ լսել, որ Նրա բերանից մի անվայել խօսք դուրս եկած լինի։ Ինչ էք կարծում, ինչ պիտի զգամ ես այն միջոցին, երբ կինս Նրա Ներկայութեամբ սկսի կասկածելի բովանդակութեամբ մի որ և իցէ պատմութիւն պատմել։

—Ուրեմն դուք ինձ ընդունակ էք կարծում այդ բանին, խաղաղ ձայնով հարցրեց աղջիկը, բայց դառն վշտի արտասուքը փայլեց Նրա աչքերում։

—Սիրելիս, պատասխանեց Ֆէնը, ես ինքս էլ չգիտեմ, թէ ինչ ասեմ. ես այն գիտեմ միայն, որ բոլոր հոգւովս սիրում եմ քեզ։

Օրիորդը քաշեց իւր ձեռը և ուղղուեցաւ դէպի դուռը։

Ֆէնը երբէք դեռ այնքան չէր զգացել իւր անօգնականութիւնը, ինչպէս այժմ. եթէ ոտը կոտրուած չլինէր, Նա կը վազէր Նրա ետևից և կը կանգնեցնէր։

—Վերադարձէք, հոգիս, վերադարձէք, խնդրում էր Նա, և ասացէք որ գէթ մի փոքր սիրում էք ինձ։

—Ո՛չ. ասաց Նա, Նախ պէտք է որ դուք մի փոքր աւելի հաւատ ունենաք իմ վերայ։

Եւ Ֆէնի չար բաղդից օրիորդը հեռացաւ և Նա լսում էր Նրա կառքի ձայնը։

—

Ոք մին ասաց ինձ, որ միսս Ուայլտը բոլորովին փոխուել է և չատ էլ խաղաղել։ Իսկ մի ուրիշ մէկն էլ յայտնեց, որ կապիտան Ֆէնը գլուխը կորցրած սիրել է Նրան, բայց օրիորդը բաց է ասել Նրան։ Սակայն կարծում են որ միսս Ուայլդը չէ կարող երկար օգտուել իւր սեաւ առաւելութիւններով և չուտով կը փոխի իւր առաջին վճիռը։

Մ. Գ.

հելմին և համբուրեց և վերին աստիճանի քաղաքավարութեամբ և համեստութեամբ ողջունեց Բիսմարկին, տեղեկանալով նրա առողջութեան մասին և ապա ավիտայի միւս անդամների հետ։ Առաջնորդութեամբ գրաֆ Պիրպօնների, կայսրը պրինց Վիլհելմի հետ մտաւ ամրոցը։ Նրանց հետևում էին իշխան Բիսմարկը, պրինց Րէյսը և գրաֆ Գօգենլօէն։ Կայսրները միմեանց հանդիպեցին կօրրիդօրում, որի ժամանակ աւստրիական կայսրը նախ գրկեց և համբուրեց գերմանական կայսրին և ապա ողջունեց Եղիսաբէթ Թագուհուն։ Շատ սիրալիր էր կայսերական այդ տեսութիւնը։ Աւստրիական կայսրը խնդրեց գերմանական կայսրից խնայել իրեն և պահպանել առողջութիւնը։ Կայսրները կայսրուհու հետ մտան հիւրընդունարանը և մնացին այնտեղ մօտ $^{1}/_{4}$ ժամ, որից յետոյ կայսրուհին գնաց իւր «Մեբան» ամարանոցը, Ֆրանց-Եօսէֆ կայսրը գնաց իւր համար պատրաստած բնակարանը։ Այն ժամանակ, երբ Ֆրանց-Եօսէֆ կայսրը ողջունում էր աւստրիական ավիտայի անդամներին, Վիլհելմ կայսրը դուրս եկաւ պատշգամբի վերայ և սկսեց հեռուից գլուխ տալ աւստրիական կայսրին, որ իւր կողմից սկսեց գլուխ տալ Վիլհելմ կայսրին։ Այս փոխադարձ ողջոյնները շարունակուեցան մի քանի րոպէ և հիացրին ժողովրդին։

—

Օգոստոսի 1-ից (13) Լօնդօնից հեռագրում են, թէ պարնելականները իրլանդական ժողովրդի կողմից յայտնել են, թէ նրանք մինչև վերջին ծայրայեղութիւնը կը մարտնչին մարկիզ Սալիսբիւրիի քաղաքականութեան դէմ և յետ չեն քաշուիլ ոչ արիւնահեղ կռուից և ոչ էլ բռնակալ միջոցների առաջ։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երևելի սեղան։ Ֆլօրէնցիայում Պիտտի արքունիքում պահվում է մի սեղան, որ շինել է մարդկային դիակներից Ջուզեպպօ Սագատտին։ Սեղանի տախտակը գործած է մկանունքներից, իսկ տախտակի եզրները շինած են աչքերից և ականջներից։ Ոտերը շինած են ոսկրից և զարդարուած են մանր ոսկրներով, աղիքներով, լեարդով, սրտով և թոքերով։ Ցիշեալ դիակները յագեցրած են հանքային նիւթերով, յետոյ այնպէս յղկած, որ առաջին հայեացքից կարծես թէ մարմարիոն է։ Սագատտի մահից յետոյ, այդ սեղանը արդէն պատկանում էր երեք հոգու, որոնցից մինը նստած նրա մօտ, կտրեց իւր վիզը ածելիով։

***

Դանիմարքի թագաւորը—կեանք փրկող։ Մօտերումս Դանիմարքի Թագաւորը և Շարտրի դուքսը ձիերով անցնում էին Կլամենբուրգ անտառով։ Մի նեղ ծառուղումն նրանց հանդիպեց մի կառք, որի միջի նըստողները ոտքի կանգնեցան, որ գլուխ տան բարձրագոյն անձանց։ Այդ ժամանակ ձիերը վախեցան և այնպէս սաստիկ ձգեցին կառքը, որ վերայի նստող ծերունին ընկաւ անիւների տակը։ Մի րոպէի մէջ հերցոգը առաջ ընկաւ և կանգնեցրեց ձիերին, իսկ Թագաւորը անիւների մէջ տեղ ընկած ծերունուն դուրս քաշեց և այդպիսով ազատեց նրա կեանքը վտանգից։

***

Բարեացակամ փեսայ։ Մի պարոն չտապ և հեալով գնալու ժամանակ հանդիպեց իւր ծանօթին։

—Այդ ո՞ւր էք գնում։

—Բժշկի յետևից. զոքանչս մեռնում է։

—Դիմեցէք Խ. բժշկին։ Ասում են, թէ նա մեռեալներին կենդանացնում է։

—Ոչ ոչ... լաւ է դիմել մի այնպիսի բժշկի, որ կենդանիներին է մեռցնում։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

«ՆՈՐ-ԴԱՐ»-Ի

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

7 Օգոստոսի,

ԼՕՆԴՕՆ. Պարլամենտի բացման ժամանակ Թագուհին գահական ճառում օտարազգ քաղաքականութեան վերաբերեալ ոչինչ չխօսեց. ճառի մէջ ասուած է միայն, թէ ժողովրդի դատաստանին դիմելը հաստատեց Իրլանդիայի կառավարութեան վերաբերեալ այն վճիռները, որոնց ընդունեց վերջին պարլամենտը։ Յետոյ ճառի մէջ ասուած է, թէ կառավարութիւնը նորից կը ներկայացնէ նախընթաց մինիստրութեան բիւջետը, որի հիման վերայ ֆինանսական տարուայ մնացած մասի ընթացքում տէրութեան տնտեսութիւնը վարելու համար միջոցներ կը ձեռնարկուին։

8 Օգոստոսի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ. Զորեքշաբթի Պրեօբրաժենսկի և գվարդիական թընդանօթաձիգ գնդերի տօնախմբութեան օրը, Կրասնօսելսկի արքունիքում զօրահանդէսից յետոյ 360 հոգու համար ճաշ պատրաստուեցաւ։ Եւ որովհետև այդ օրը միևնոյն ժամանակ և աւստրիական կայսեր ծննդեան օրն էր, ուստի և Թագաւոր Կայսրը և Մեծ իշխանները կրում էին աւստրիական ժապաւէնները և նախաճաշի հրաւիրուեցաւ աւստրիական դեսպանութիւնը։ Նախաճաշի ժամանակ Թագաւոր Կայսրը երկու բաժակ առաջարկեց, մինը՝ աւստրիական կայսեր կենացը, իսկ միւսը՝ Պրեօբրաժենսկի և Թնդանօթաձիգ գնդերի զինուորականների կենացը։

«Нов. Вр.» հաղորդում է, թէ մինիստրների մասնաժողովը կարգադրեց, պարտաւորեցնել երկաթուղու ընկերութիւններին, որ ճանապարհների հաղորդակցութեան մինիստրութեան պահանջման համաձայն ընկերութիւնները ներկայացնեն նշանակած ժամանակամիջոցին կառավարութեան հաստատութեանը արտասահմանեան ուղղակի հաղորդակցութեան տարիֆները, նոյնպէս և երկաթուղիների գործերի վերաբերեալ կարգադրութիւնները, որոնք վերաբերում են արտասահմանեան երկաթուղու հաղորդակցութեան ամեն տեսակ հարցերին։

ՀՌՈՄ. Երէկ Վատիկանը և Մօնտենեգրօն ստորագրեցին իշխանութեան մէջ կաթոլիկների շահերի պաշտպանութեան վերաբերեալ պայմանագիրը։

ԼՕՆԴՕՆ. Գահական ճառին պատասխան տալու համար գրած ուղերձի մասին լօրդերի ժողովում վիճաբանութիւնների ժամանակ, լօրդ Սալիսբիւրին յայտնեց, թէ աւղանական հողի վերայ գտնուած վէճելի գծի տարածութիւնը հաւասարվում է 20 մղոնի և յարակցեց, լաւ է վերջացնել գործը մինիստրութիւնների մէջ բանակցութեան ճանապարհով, քան թէ հարկադրել սահմանագլխ կօմմիսիային անցնել ձմեռը այն երկրներում։ Իրլանդիայի վերաբերեալ Սալիսբիւրին ասաց, թէ մտադրութիւն կայ կառավարութեան կօմմիսիա նշանակել, որ քննէ կառավարչական վերանորոգումները և թէ կառավարութիւնը ցանկանում է պաշտպանել հասարակական կարգերը Իրլանդիայում սովորական օրէնքներով, իսկ եթէ այդ օրէնքները բաւական չլինին, այն ժամանակ կը պահանջէ լիազօր իրաւունքներ։

Երէկ պահպանողական կլուբում արտաքին գործերի մինիստր Ինդեսլէյը ճառ խօսեց, որ մէջ ասաց, թէ Անգլիան ցանկանում է այսուհետև գործ դնել ոչ թէ աղմուկ հանող, այլ դրական քաղաքականութիւն, որ միայն կարող է ապահովեցնել խաղաղութիւնը և անդորրութիւնը։

«ՆՈՐ-ԴԱՐ»-Ի ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐ

—

Լէյպցիգ. պ. Հ. Վ.-ին։ Դպրոցական կարգապահութեան վերաբերեալ յօդուածը մենք չենք ստացել, հետևաբար տպելու կամ չ'տպելու մասին ոչինչ չենք կարող ասել։

—

Պեատիգորսկ. պ. Ա. Շ.-ին։ Երեք րուբլին ստացել ենք. ծառան ուղիղ է ասել։

—

Արմաւիր. Արժ. Յ. ք. Խ.-ին։ Քանի տասն և հինգ օրեր անցան, բայց նամակը չստացանք, այն ինչ նամակը մեզ շատ և շատ հարկաւոր է։

—

Գօրի. պ. Բ.-ին։ Ի՞նչ արիք վրացերէն յօդուածը. ինչո՞ւ էք լուռ մնացել։ Ձեր հայր սուրբին ասացէք, որ մեզ չմոռանայ. մենք նրան, հաւատացէք, ամենևին չենք մոռանալ։

—

Թիֆլիս. արժ. Ա. ք. Ս.-ին։ Մինչև այսօր սպասում ենք Ձեր պատասխանին. յոյս ունենանք, որ պատասխանը առաջիկայ պօստայով կը ստանանք։

—

Հին-Նախիջևան. Գեր. Հ. վ. Տ— Ց.-ին։ Ներողութիւն, որ եօթը ամսից յետոյ ենք պատասխանում. կը ներէք մանաւանդ, որ մեղաւորը մենք ենք այդտեղ։

Պ. Ն. Տ. Ա.-ից 5 րուբլին խմբագրութիւնս չէ ստացել, նա փող չունէր. Ձեզ է մնում վճարելու այդ 5 րուբլին։ Ուղարկեցէք։

Խմբագիր հրատարակիչ

ՍՊԱՆԴԱՐ ՍՊԱՆԴԱՐԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԲԱԳՈՒԱՑ ՀԱՅՈՑ ՏԵՐԿԴԱՍԵԱՆ ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԵՐԿՍԵՌ ԴՊՐՈՑԱՑ մէջ աշակերտաց և աշակերտուհեաց ընդունելութիւնը սկսվում է օգոստոսի 15—25-ը. իսկ քննութիւնները 25-ից մինչև սեպտեմբերի 5-ը։ Ուստի ծնօղք թող չտապեն իւր ժամանակին խնդիր ներկայացնել դպրոցաց հոգաբարձութեան հանդերձ ծննդական վկայականով։

Նախագահ հոգաբարձութեան՝ Խորէն քահ. Միրզաբէկեանց։

2—2

(Ц. 2077) 50—35

ԴԵՐԲԵՆԴԻ ծխական երկսեռ դպրոցի համար եկող ուսումնական տարին հարկաւոր են երկու ուսուցիչներ Հայոց և Ռուսաց լեզուներից և այլ առարկաներից մէկը շաբաթական 25 դասով տարեկան չորս հարիւր րուբլի ռոճիկով, միւսը 20 դասով 300 րուբլիով, երկուսի համար տունը, ծառան և վառելիք դպրոցից։ Ուսուցիչներից մէկը պէտք է գիտենայ Հայոց նոր ձայնագրութիւնը, որ տեղւոյս եկեղեցւոյ համար կարողանայ երգեցիկ խումբ պատրաստել։ Սրա համար եկեղեցին առանձին վճարում է 100 րուբլի։

Ցանկացողները թող շուտով դիմեն դպրոցի Հոգաբարձութեանը։

Հոգաբարձուք՝

Երեցփոխան Առաքել Բաբայեան, Մկրտիչ Պապայեանց, Իսահակ Բաբայեան, Յովսէփ բէկ Աւշարեանց, Աստուածատուր Ազատեան։ 3—2

ՈՒՂԷՑՈՅՑ ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԳԻՆԵԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆ

ԳՐԵՑ

Կ. Կ. ՄԵԼԻՔ ՇԱՀՆԱԶԱՐԵԱՆՑ

Գինն է 60 կ.

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՁԵՌՆԱՐԿ ընտիր թղթի վերայ. տպագրութիւն պ. Մ. Վարդանեանի. Տփխիս։ Այս ձեռնարկը իւր պարզ ոճով և գործնական առաջարկութիւններով կարող է շատ օգտակար լինել մեր գինեգործներին և հեռաքրքրական ժողովրդին։

Վաճառվում է ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ, կենդրոնական գրավաճառանոցում և Շահվերդեանի պաւիլիօնում։

ԵՐԵՒԱՆՈՒՄ ծախվում է պ. Գուլամիրեանի մօտ, ՎԱՂԱՐՇԱՊԱՏՈՒՄ՝ Զաքար Աբելեանի մօտ։

(Բ) 20—11

Լոյս տեսաւ ԳԱՂՏՆԻՔ ՂԱՐԱԲԱՂԻ որ վաճառվում է

Տրապիզօնում գեր. Գարեգին եպիս. Սրուանձտեանցի,
Էջմիածնում » Ներսէս » Խուդավերդեանցի,
Շամախում արժ. Համազասպ վ. Համազասպեանցի,
Գանձակում » Անանիա վարդապետի,
Շուշում Մակար վ. Բարխուդարեանցի,
Ղզլարում արժ. Գրիգոր վ. Գառնակերեանցի,
Բագւում » Եղիշէ քահ. Գեղամեանցի.
Թիֆլիսում » Թադէոս » Խոճաէնևեթեանց և Արսէն քահ. Բագրատունու
Ալէքսանդրապօլում արժ. Մարտիրոս քահ. Տ. Պօղոսեանցի,
Նոր-Նախիջևանում » Նիկողոս » Բոռնակեանցի,
Քութայիսում » Դաւիթ Ա. » Եարալեանցի,
Գորիում » Ստեփան Ա. » Տ. Ստեփանեանցի,
Սիմֆերօպօլում » Օգսենտիոս » Կոփչաքճեանցի,
Երևանում պ. Միրզաբէկ Տ. Աստուածատրեանցի,
» պ. Էմին Տ. Գրիգորեանցի,
Օդեսսայում Յարութիւն աղա Պօպօվի,
Մոսկուայում պրոֆեսոր պ. Ներսէս Ներսիսեանցի և
Զաքաթալայում Իսահակ-բէկ Մամիկոնեանցի մօտ։

Մի օր. գինն է Տաճկաստանում՝ 1 մէճիտ. իսկ Ռուսիայում՝ 1 ր. 50 կ.

6—4